

PaedDr. Renáta Pondelíková, PhD.

Univerzita Mateja Bela v Banskej
Bystrici (Slovakia)

**Kurikulum výtvarnej výchovy na Slovensku a možnosti jeho aplikácie
v edukačnom procese**

**The Curriculum of Art Education in Slovakia and the Possibilities of its
Application in the Educational Process**

Abstract

The paper deals with the curriculum of art education. It solves the problem through the characterization of the basic concepts, justification of the need for change to analyze the subject curriculum. It compares the curricula published in 2008 and 2015 from a formal and content point of view. It offers a reflection on the possibilities of application of content to the educational process.

Key words

curriculum, curricula, educational standards, visual art education, curricular transformation of education

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá problematikou kurikula výtvarnej výchovy. Rieši danú problematiku cez charakteristiku základných pojmov, zdôvodnenie potreby zmeny k analýze učebných osnov predmetu. Porovnáva učebné osnovy zverejnené v rokoch 2008 a 2015 z formálneho a obsahového hľadiska. Ponúka zamyslenie sa nad možnosťami aplikácie obsahu do edukačného procesu.

Kľúčové slová

kurikulum, učebné osnovy, vzdelávacie štandardy, výtvarná výchova, kurikulárna transformácia vzdelávania

Úvod

Teoretické, praktické i výskumné poznatky z problematiky reformy školského kurikula už boli na Slovensku i v Čechách publikované v mnohých významných prácach a monografiách. Z uvedeného dôvodu sa budeme v našom príspevku zaoberať len charakteristikou základných pojmov, ktoré vyberáme na základe ich súvislosti s riešenou problematikou. Zamyslíme sa nad dôvodmi kurikulárnej transformácie a uvedieme dôvody pre zmeny vo forme a obsahu kurikula. Zámerom nášho príspevku je analýza predmetového kurikula výtvarnej výchovy na základe porovnania dokumentov a to štátneho vzdelávacieho programu ISCED1, ISCED 2 z roku 2008 a inovovaného štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie a inovovaného štátneho programu pre sekundárne vzdelávanie z roku 2015 s ohľadom na ich možné uplatnenie v edukačnom procese výtvarnej výchovy.

1 Základné pojmy

1.1 Kurikulum

Pedagogický slovník (Průcha a kol. 2001, s. 110) uvádza, že pri pojme kurikulum (angl. curriculum) sa rozlišujú tri základné významy:

1. vzdelávací program, projekt, plán
2. priebeh štúdia a jeho obsah,
3. obsah všetkých skúseností, ktoré žiaci získavajú v škole a v činnostiach so školou súvisiacich, ich plánovanie a hodnotenie.

Zavedenie pojmu do praxe úzko súvisí so školskými reformami po roku 1989 a má význam pre komplexné riešenie cieľov, obsahu, metód, spôsob organizácie a hodnotenie školského vzdelávania. Pojmy učebné osnovy, učebný plán, obsah vzdelávania, učivo podľa uvedených autorov nepokrývajú komplexný význam tohto pojmu.

Porubský a kol. (2016) uvádzajú, že *„Školské kurikulum je termín, ktorý sa do slovenského i českého odborného diskurzu takpovediac vkrádal a postupne udomáčňoval v relatívne dlhom časovom úseku po roku 1989. V súčasnosti je už síce považovaný za zavedený termín a v podstate nikým nie je spochybňovaný, jeho obsah však stále nie je celkom jednoznačný. Stále, a to aj v širšom medzinárodnom kontexte, existuje viacero prístupov a poňatí, ktoré vymedzujú, resp. definujú obsah pojmu školské kurikulum.“* Podľa autorov je prirodzené, *„že akékoľvek úvahy o zmene, reforme či inovácii v oblasti výchovy a vzdelávania sa spravidla dotýkajú školského kurikula“* a vymedzenia pojmu sa vždy *„nejakým spôsobom dotýkajú účelu, obsahu*

a procesov realizácie výchovy a vzdelávania v inštitucionálnych podmienkach školy.“ (Porubský a kol. 2016)

Vymedzenie pojmu kurikulum podľa všetkých autorov, ktorí sa touto problematikou zaoberali, by si vyžadovalo veľa priestoru, a preto uvedieme ešte dvoch autorov, a to Maňáka a kol. (2008, s. 14), ktorý kurikulum chápe ako obsah vzdelávania (učivo) v širšom zmysle slova a proces jeho osvojovania, t. j. ako všetky skúsenosti žiaka (učiaceho sa), ktoré získava v školskom (vzdelávacom) prostredí a činnosti spojené s jeho osvojovaním i hodnotením a Walterovú (1994, s. 9), ktorá usudzuje, že kurikulum odpovedá na sedem základných otázok: prečo? (zmysel, hodnoty, funkcie a ciele vzdelávania); koho? (ktorú časť populácie); ako? (pomocou akých učebných stratégií); kedy? (v ktorých obdobiach života, v akých časových úsekoch, s akými časovými dotáciami); v čom? (pomocou akého obsahu); za akých podmienok? (v akom prostredí) a s akými efektami? (aké výsledky sú očakávané) vzdelávať.

Kurikulum existuje v rozmanitých podobách. J. Průcha (2006, s. 113-115) definuje nasledujúce formy existencie kurikula:

- **koncepčná (ideová) forma kurikula** zahŕňa ideové koncepcie, vízie, prognózy toho, čo má byť obsahom i cieľom školskej edukácie (dokumenty národnej vzdelávacej politiky, formulácie národných priorít vzdelávania atď.);
- **projektová forma kurikula** je tvorená konkrétnymi projektami, programami, resp. scenármi obsahu aj cieľov školskej edukácie (vzdelávacie programy pre rôzne úrovne vzdelávania, učebné plány škôl, osnovy vyučovacích predmetov, učebnice, štandardy vzdelávania ai.);
- **realizačná forma kurikula** je reprezentovaná kurikulumom stvárným učiteľmi a edukačnými médiami, s ktorým sa žiaci stretávajú na vyučovaní či pri samostatnom učení sa v mimoškolskom prostredí (konkrétne spôsoby prezentácie učiva učiteľmi aj edukačnými médiami, konkrétne spôsoby učenia žiakov ap.);
- **rezultátová forma kurikula** zahŕňa obsah vzdelávania reálne osvojený subjektami edukácie (znanosti, zručnosti, postoje subjektov edukácie vyjadrené v merateľných vzdelávacích výsledkoch žiakov atď.);
- **efektová forma kurikula** je reprezentovaná dlhodobými účinkami osvojeného obsahu kurikula subjektami edukácie (profesijná kariéra, postoje, hodnotové orientácie a ďalšie charakteristiky osobnosti, ktoré sú ovplyvnené obsahom predchádzajúceho vzdelávania ľudských bytostí ai.).

1.2 Štátny vzdelávací program (ŠVP)

Štátny vzdelávací program je záväzný dokument, ktorý stanovuje všeobecné ciele vzdelávania a kľúčové kompetencie, ku ktorým má vzdelávanie smerovať. Ciele vzdelávania sú postavené tak, aby sa zabezpečil vyvážený rozvoj osobnosti žiakov. Štátny vzdelávací program vymedzuje aj rámcový obsah vzdelávania. Je východiskom pre tvorbu školského vzdelávacieho programu, v ktorom sa zohľadňujú aj špecifické podmienky a potreby regiónu. Štátny vzdelávací program vydáva a zverejňuje pre jednotlivé stupne vzdelania Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. (Zákon 245/2008Z.z. (o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov) §7) ŠVP podporuje komplexný prístup pri rozvíjaní žiackych spôsobilostí poznávať, konať, hodnotiť a dorozumieť sa i porozumieť si na danom stupni vzdelávania. Program je postavený na troch hlavných princípoch:

1. Dvojúrovňový model tvorby vzdelávacích programov
2. Vzdelávanie zamerané na cieľ- kľúčové spôsobilosti a výstup žiakov
3. Vyčlenenie základného (minimálneho) učiva

1.3 Školský vzdelávací program (ŠkVP)

Školský vzdelávací program je základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školách podľa tohto zákona. Vydáva ho riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v rade školy. Školský vzdelávací program musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona a s príslušným štátnym vzdelávacím programom. Škola má možnosť sa sama podieľať na podobe záväzného vzdelávacieho programu a na základe vlastných predstáv a skúseností, spolu so všetkými pedagogickými zamestnancami, podľa podmienok vlastnej školy a jej profilácie si vytvoriť ucelený školský vzdelávací program. Je to prejav pedagogickej autonómie školy a demokratické vyjadrenie vlastných potrieb a možností. Pri vytváraní školského vzdelávacieho programu je potrebné mať na zreteli konkrétnych žiakov a podmienky, v ktorých škola pracuje. Škola si určuje svoje priority podľa toho, v čom vyniká a hľadá spôsoby práce, ktoré jej najlepšie vyhovujú. Má možnosť realizovať zámery, ktoré už využívala vo svojej pedagogickej práci a môže ich vzájomne prepojiť so zámermi svojich učiteľov, alebo spoločne hľadať nové možnosti efektívnej výchovy a vzdelávania a eliminovať všetko nepodstatné. Pri tvorbe ŠkVP, je veľmi dôležité okrem obsahu a vnútornej štruktúry, hľadať väzby a vzťahy medzi vzdelávacími oblasťami, učebnými predmetmi a témami.

1.4 Učebné osnovy

Učebné osnovy sú súčasťou školských vzdelávacích programov. Podľa právneho stavu, ktorý platí od 1. septembra 2015 (§ 9 ods. 5 a 6 školského zákona), učebné osnovy sú súčasťou školských vzdelávacích programov. Vymedzujú výchovno-vzdelávacie ciele, obsah a rozsah vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebného plánu. Jednotlivé druhy a typy škôl vypracujú učebné osnovy najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného štátneho vzdelávacieho programu. Rozsah úprav učebných plánov a vypracovanie učebných osnov musí byť v súlade s príslušným výchovným štandardom.

1.5 Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy obsahujú súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a schopností, ktoré majú deti a žiaci získať, aby mohli pokračovať vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu, alebo aby im mohol byť priznaný stupeň vzdelania podľa tohto zákona. Vzdelávacie štandardy pre deti a žiakov sa členia na:

- a) **výkonové štandardy**, ktoré určujú kritériá úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a schopností,
- b) **obsahové štandardy**, ktoré určujú rozsah požadovaných vedomostí a zručností.

(Zákon 245/2008Z.z. (o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov) § 9)

2 Kurikulárna transformácia vzdelávania

Pojmom kurikulárna transformácia vzdelávania sú označované snahy, ktoré majú vedome smerovať k odhaleniu a praktickému využívaniu efektívnych spôsobov rozvoja osobnosti. M. Zelina (in Vincejová 2013) pod pojmom kurikulárna reforma chápe nielen zmenu obsahu učiva, ale tiež transformáciu metód, podmienok, foriem, spôsobov i organizácie času výchovy, resp. vzdelávania spojených najmä s učiteľom, finančné aj legislatívne zabezpečenie zmien či postupnosť krokov.

„V roku 2008 nastáva situácia, kedy sa slovenská štátna vzdelávacia politika konečne začína orientovať na vytváranie legislatívnych podmienok na systémovú reformu (prijatie nového školského zákona), hlavne v dôsledku diskusie o nelichotivých výsledkoch Slovenska v medzinárodných meraniach OECD čitateľskej, prírodovednej a matematickej gramotnosti (PIRLS, PISA, TIMSS). Nový školský zákon charakterizuje hlavne zavedenie dvojúrovňového kurikula pre všetky školy od úrovne predprimárneho až po sekundárne vzdelávanie, v ktorom štátny vzdelávací program vymedzuje základné povinné edukačné línie pre jednotlivé typy škôl

a školský vzdelávací program, ako prejav organizačnej a edukačnej autonómie každej školy, ho konkretizuje a dopĺňa podľa jej potrieb. Vytvára formálne podmienky pre skutočnú možnosť inovatívnych zmien, avšak v situácii, keď inovatívne nadšenie na mikroúrovni temer celkom vyprchalo. (Kosová, Porubský 2011, s.41) Súčasnú snahu spojenú s transformáciou vzdelávania vychádzajú z Konceptie rozvoja výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15-20 rokov (projekt Milénium). Milénium obsahuje reformnú víziu vedúcu k humanizácii školy, k individualizácii výchovy či vzdelávania a k zvýšeniu záujmu o tvorivý potenciál žiakov i učiteľov. Hlavným cieľom transformácie bolo premeniť tradičné encyklopedicko-memorovacie školstvo na tvorivo-humánnu inštitúciu, ktorá bude stavať na moderných inovačných trendoch v oblasti výchovy a vzdelávania. Zákom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bol naštartovaný proces kurikulárnej transformácie školstva v Slovenskej republike. Posilnila sa autonómia školy, rozhodovanie a voliteľnosť obsahu, metód a foriem výchovy a vzdelávania. Dvojúrovňový participatívny model výchovy a vzdelávania podporil vo veľkej miere demokratický princíp, to znamená, že štát vytvoril len rámec, ktorý má škola dodržať a škola si ho sama dotvára s rešpektovaním špecifik školy a miestneho regiónu. Podnetom na zamyslenie a výzvu pre empirické skúmanie je otázka, do akej miery sú učitelia na školách schopní a ochotní pretransformovať ciele a obsahy ŠVP do ŠkVP. Dvořák (2012, s.54) uvádza podľa Marscha, že akokoľvek sa nám môže páčiť idea rámcových programov a decentralizovanej tvorby kurikula, je dôležité si uvedomiť, že sama o sebe nezaručuje kvalitu kurikulárnych rámcov. V niektorých prípadoch tak tieto rámce sú veľmi avantgardné, môžu byť aj zdrojom tvorivých nápadov a činností, iné môžu udržiavať starú koncepciu vzdelávania či dokonca byť krokom späť. Autor ďalej konštatuje podľa Portera a Brophyho, že od osemdesiatych rokov väčšina autorov predpokladá, že dosiahnuť zlepšenie vzdelávania je nutné nie navzdory učiteľom, ale prostredníctvom učiteľov. Avšak rovnako ako sú nezmyselné modely, ktoré učiteľa popisujú ako hlúpeho rutinára, tak sú nerealistické poňatia, ktorá ho stavajú do úlohy plne racionálneho tvorivého odborníka, ktorý má čas a zdroje pre návrh, zavádzanie a testovanie originálneho kurikula. Tiež Shulman a Sherinová (in Dvořák 2012) sa pozastavujú nad tým, že pri rade reforiem kurikula sú úplne ignorované požiadavky, ktoré tieto reformy kladú ako na učiteľovu znalosť obsahu jednotlivých predmetov, tak na jeho schopnosť vykonávať medzipredmetovú integráciu. Zdôvodňujú to tým, že pri tvorbe kurikula je nutné preniknúť hlboko do učiva, nájsť, čo bráni porozumeniu, čo k nemu vedie a kde môže žiak zo správnej cesty zísť a vytvoriť si miskoncept.

Na základe analýzy učebných osnov v oblasti Umenie a kultúra, v predmete výtvarná výchova v školských vzdelávacích programoch zverejnených na internete predpokladáme, že sa učitelia len v malej miere zaoberajú transformáciou obsahov z ŠVP do ŠkVP. Dôkazom sú zverejnené obsahy predmetu, ktoré sú totožné s obsahmi v ŠVP, alebo učitelia využili možnosť, ktorú im zákon ponúka, že ich učebnými osnovami sú vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu s uvedením tejto skutočnosti v príslušnej časti ŠkVP. V tomto prípade sa učebné osnovy nevypracúvajú, nerozširujú ani neprehlbujú, škola teda neposkytuje žiadnu vlastnú, pre seba špecifickú výchovnovzdelávaciu ponuku nad povinný základ stanovený v štátnom vzdelávacom programe a v tomto duchu sú vypracované aj ostatné súčasti ŠkVP. V takomto prípade škola v časti učebné osnovy uvedie vetu: *„Učebnými osnovami školského vzdelávacieho programu sú vzdelávacie štandardy vzdelávacích oblastí Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne/sekundárne vzdelávanie“, alebo „Výchovno-vzdelávacie ciele a obsah vzdelávania sú v súlade s cieľmi a obsahovým a výkonovým štandardom vzdelávacieho štandardu pre vyučovací predmet výtvarná výchova...“* Dôvody takéhoto rozhodnutia sú nám zatiaľ neznáme a sú cieľom nášho skúmania.

3 Stručná analýza kurikula výtvarnej výchovy na Slovensku

Od roku 2015 sú aktuálnymi **inovované Štátne vzdelávacie programy** (iŠVP) pre základné školy, ktoré sú konkretizované podľa stupňov vzdelávania. V našom príspevku sa zameriavame na primárne a nižšie stredné vzdelávanie, oblasť Umenie a kultúra, ktorého súčasťou sú predmety hudobná výchova a výtvarná výchova. Cieľom nášho porovnania je obsah výtvarnej výchovy, stručná charakteristika a ciele predmetu.

V úvode dokumentu sa uvádza, že *„Vzdelávací štandard výtvarnej výchovy nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov. Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh – výtvarných zadaní.“*

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevylučuje

možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.“ (iŠVP 2015)

3.1 Charakteristika predmetu

Výtvarná výchova v primárnom vzdelávaní vychádza zo spontánneho detského prejavu. Žiaci prostredníctvom výtvarných činností, hrovou formou spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení (kresby, maľby, plastiky). Formou výtvarných činností (kreslenia, maľovania, priestorového a objektového vytvárania) sa stretávajú so svetom navrhovania dizajnu, architektúry, fotografie, videa a filmu. Výtvarná výchova zahŕňa aj prácu s vizuálnymi prostriedkami prostredníctvom počítača.

Na úrovni nižšieho stredného vzdelávania je výtvarná výchova predmet, na ktorom žiaci prostredníctvom výtvarných činností spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení (kresby, maľby, plastiky, fotografie, dizajnu, architektúry, videa a filmu).

3.2 Ciele predmetu výtvarná výchova

Ciele predmetu uvádzame v komparácii primárneho a nižšieho stredného vzdelávania pre lepšiu prehľadnosť v tabuľke.

Tabuľka č.1 Ciele predmetu výtvarná výchova

Ciele	Primárne vzdelávanie	Nižšie stredné vzdelávanie
Hlavný cieľ predmetu	Žiaci v nadväznosti na detský výtvarný prejav rozvíjajú svoju vizuálnu kultúru na úrovni poznania i vyjadrovania.	Žiaci sú prostredníctvom aktívnych činností uvádzaní do vizuálnej kultúry a komunikácie – na úrovni poznania i vlastného vyjadrovania.
Ciele predmetu	<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozvíjajú svoju predstavivosť a fantáziu, ☐ rozvíjajú si pozorovacie schopnosti, ☐ spoznávajú základné prostriedky výtvarného vyjadrovania, ☐ rozvíjajú tvorbu vlastných myšlienkových konceptov a ich formálnu a technickú realizáciu, ☐ osvojujú si základné zručnosti pri práci s nástrojmi a materiálmi, 	<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení – výtvarného umenia, fotografie, dizajnu, architektúry, videa a filmu, rozumejú im a získavajú základnú gramotnosť v ich používaní, ☐ rozvíjajú si pozorovacie schopnosti, schopnosti reagovať na vizuálne podnety a výtvarne ich spracovávať,

	☐ poznávajú umelecké diela a svoj zážitok z nich výtvarne vyjadrujú, ☐ osvojujú si základné kultúrne postoje.	☐ rozvíjajú tvorbu vlastných myšlienkových konceptov a ich formálnu a technickú realizáciu, ☐ spoznávajú a slovné pomenujú (výraz), formu, námet umeleckých diel a svoj zážitok z nich výtvarne interpretujú, ☐ poznávajú vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce smery moderného a súčasného umenia a historické slohy, ☐ osvojujú si primerané kultúrne postoje, názory a hodnotové kritériá; cez zážitky aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel sú uvádzaní do poznávania hodnôt umenia a kultúry – vo vzťahu k tradícií a na úrovni aktuálneho myslenia a interpretácie.
--	--	--

3.3 Tematické členenie obsahov

Tabuľka č. 2 porovnáva zachovanie a zároveň aj doplnenie alebo vynechanie niektorých tematických celkov v obsahu predmetu výtvarná výchova. Kým v inovovanom štátnom vzdelávacom programe sú vzdelávacie štandardy (výkonové a obsahové) členené podľa tematických celkov, v štátnom vzdelávacom programe ISCED1, ISCED 2 sú uvedené ako metodické rady, ktoré tvorí sústava edukačných tém. Výhodou členenia metodických radov na edukačné témy je prítomnosť výtvarného problému, ktorý je pre učiteľov v takomto systéme ľahšie identifikovateľný. Výtvarný problém sa vzťahuje prevažne ku výtvarnému jazyku (škvŕna, bod, línia...). Je to učebná látka, s ktorou sa žiak prirodzene stretáva v spojení s námetom a postupne si ju ukladá medzi svoje skúsenosti. (Roeselová 2003) Učiteľ si musí výtvarný problém uvedomiť a sám pre seba pomenovať, formulovať ho, pretože je to učivo, ktoré tvorí súčasť obsahu predmetu výtvarná výchova. Musí si taktiež uvedomiť spojenie témy s výtvarnými prvkami, ktoré ju pomáhajú vyjadriť.

Zaujímavým zistením z rozhovorov s učiteľmi je, že i napriek požiadavke koncipovať osnovy výtvarnej výchovy v školskom vzdelávacom programe do výkonových a obsahových štandardov, učitelia pri plánovaní edukačných procesov výtvarnej výchovy využívajú

spracovanie z učebných osnov ISCED 1, ISCED 2. Umožňuje im to aj to, že prevažná väčšina tematických celkov ostala zachovaná, i keď niektoré s menšími formálnymi úpravami vo formulácii názvu.

Tematický celok (ďalej TC) z ISCED 1 výtvarný jazyk/ kompozičné princípy a možnosti kompozície absentuje aj v ISCED 2 a aj v inovácii dokumentu z roku 2015. Podobne je to aj s tematickým celkom porovnávacie, kombinačné a súhrnné cvičenia, ktorý je zaradený len v ISCED 1. Podnety hudby sa autori dokumentu rozhodli spojiť so syntetickými podnetmi a TC tradícia a identita /kultúrna krajina a výtvarné hry nie sú v inovovanom štátnom vzdelávacom programe zahrnuté.

Tabuľka č.2 Tematické celky predmetu výtvarná výchova

ISCED1	ISCED2	Primárne vzdelávanie	Sekundárne vzdelávanie
výtvarný jazyk /základné prvky výtvarného vyjadrovania	výtvarný jazyk / základné prvky výtvarného vyjadrovania	Výtvarné vyjadrovacie prostriedky	Výtvarné vyjadrovacie prostriedky
výtvarný jazyk/ kompozičné princípy a možnosti kompozície			
	možnosti zobrazovania videného sveta		Možnosti zobrazovania videného sveta
podnety výtvarného umenia / médiá, štýly, procesy, techniky, témy	podnety výtvarného umenia / médiá, štýly, procesy, techniky, techniky, témy	Podnety moderného výtvarného umenia	Podnety moderného a súčasného výtvarného umenia
výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia	podnety výtvarného umenia	Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia	Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia
podnety fotografie	podnety fotografie	Podnety fotografie	Podnety fotografie
podnety filmu a videa	podnety filmu a videa	Podnety filmu a videa	Podnety filmu a videa
podnety architektúry	podnety architektúry	Podnety architektúry	Podnety architektúry
podnety dizajnu	podnety dizajnu	Podnety dizajnu a remesiel	Podnety dizajnu
podnety tradičných remesiel	podnety tradičných remesiel		Tradície a podnety remesiel
elektronické médiá	elektronické médiá	Elektronické médiá (2.,3.,4. ročník)	Elektronické médiá

porovnávacie, kombinačné a súhrnné cvičenia			
podnety hudby			
synestetické podnety	podnety hudby a literatúry, / synestetické podnety	Rozvoj fantázie a synestetické podnety	Synestetické podnety
podnety rôznych oblastí poznávania sveta	podnety rôznych oblastí poznávania sveta	Podnety poznávania sveta	Podnety poznávania sveta
tradícia a identita /kultúrna krajina	tradícia a identita /kultúrna krajina		
škola v galérii /galéria v škole	škola v galérii /galéria v škole	Škola v galérii	Škola v galérii
výtvarné hry			

Záver

V obsahovej rovine z hľadiska tematického zamerania nedošlo k veľkým zmenám. Výrazné zmeny nastali v tom, že kurikulum výtvarnej výchovy okrem tematických celkov tvoria výkonové a obsahové štandardy, uvedené pre každý ročník vzdelávania, a ktoré v predchádzajúcom vzdelávacom programe boli koncipované do cieľov predmetu

Dôležitosť tohto dokumentu je v jeho využiteľnosti pri plánovaní procesov edukácie predmetu výtvarná výchova. To však predpokladá, že bude dodržaná podmienka zrozumiteľnosti, prehľadnosti, súvislosti a nadväznosti jednotlivých uvedených obsahov a určených výkonov v obsahovom a výkonovom štandarde. Analýza výkonových a obsahových štandardov z hľadiska splnenia daných kritérií, všeobecne formulovaných pre tvorbu vzdelávacích štandardov sú predmetom nášho ďalšieho skúmania.

Text príspevku je súčasťou projektu VEGA 1/0179/17 Výskum identifikátorov výtvarného nadania a talentu detí a mládeže

Bibliografia

DVOŘÁK, D. 2012. *Od osnov ke standardům: Proměny kurikulární teorie a praxe*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-601-7

- KOSOVÁ, B. – PORUBSKÝ, Š. 2011. *Transformačné premeny slovenského školstva po roku 1989*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2011. ISBN ISBN: 978-80-557-0275-9
- MAŇÁK, J.A KOL. 2008. *Kurikulum v súčasnej škole*. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-175-1
- PORUBSKÝ A KOL. 2016. [online] *Kurikulum základnej školy očami učiteľov*. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Pedagogická fakulta, 2016. [cit. 2018-10-24] ISBN 978-80-557-1155-3 Dostupné na internete: <https://www.pdf.umb.sk/app/cmsFile.php?disposition=a&ID=20327>
- PRŮCHA, J.A KOL. 2001. *Pedagogický slovník*, 3. aktualizované vydanie. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-579-2.
- PRŮCHA, J. 2006.[online] *Výzkum kurikula: Aplikované přístupy*. In MAŇÁK, J.; JANÍK, T. (ed.). *Problémy kurikula základní školy*. Brno : MU, 2006, ISBN 80-210-4125-0. . [cit. 2018-10-23] Dostupné na internete: <http://www.ped.muni.cz/weduresearch/publikace/mj06.pdf>
- ROESELOVÁ, V. 2003. *Didaktika výtvarné výchovy V., nejen pro základní umělecké školy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7290_129_X.
- Štátny vzdelávací program pre nižšie stredné vzdelávanie*. 2015 [online] Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2015. [cit. 2018-10-23] Dostupné na internete: <http://www.statpedu.sk/sk/>
- Štátny vzdelávací program pre primárne vzdelávanie*. 2015 [online] Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2015. [cit. 2018-10-23] Dostupné na internete: <http://www.statpedu.sk/sk/>
- VINCEJOVÁ, E. 2013. *Plánovanie edukačných procesov*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2013. ISBN 978-80-8052-527-9
- WALTEROVÁ, E. 1994 *Kurikulum: proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-0846-6.
- Zákon 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. 2008. [online] Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, 2008 [cit. 2018-10-23] Dostupné na internete: <https://www.lewik.org/dataset/111/>

Kontakt

PaedDr. Renáta Pondelíková, PhD.

Katedra výtvarnej kultúry, Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici

renata.pondelikova@umb.sk